

ÜRO PEAASSAMBLEEL KAEBEMENETLUSE KÄIGUS VASTU VÕETUD LAPSE ÕIGUSTE KONVENTSIOONI FAKULTATIIVPROTOKOLL

Käesoleva protokollis osalisriigid,

arvestades, et vastavalt Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni põhikirjas välja kuulutatud printsiipidele on kõigi inimeste sünnipärase väärikuse ja võrdsete ning võõrandamatute õiguste tunnustamine vabaduse, õigluse ning rahu tagatiseks maailmas,

nentides, et lapse õiguste konventsiooni (edaspidi „konventsioon“) osalisriigid tunnustavad selles sätestatud õigusi igale nende jurisdiktsiooni alla kuuluvale lapsele ilma igasuguse diskrimineerimiseta, sõltumata lapse või tema vanema või eestkostja rassist, nahavärvist, soost, keelest, usutunnistusest, poliitilistest või muudest veendumustest, rahvuslikust, etnilisest või sotsiaalsest päritolust, varalisest seisundist, puudest, sünnist või muust seisundist,

kinnitades kõigi inimõiguste ja põhivabaduste universaalsust, jagamatust, vastastikust sõltuvust ja seoseid,

kinnitades ka lapse kui õiguste subjekti ja inimväärika ning areneva võimekusega inimese staatust,

tunnistades, et laste erinev ja sõltuv staatus võib tekitada neile tõelisi raskusi nende õiguste rikkumise korral õiguskaitsevahendite taotlemisel,

arvestades, et käesolev protokoll tugevdab ja täiendab riiklikke ja piirkondlikke mehhanisme, mis võimaldavad lastel esitada kaebusi oma õiguste rikkumise kohta,

tunnistades, et lapse õiguste rikkumise korral õiguskaitsevahendite kasutamisel tuleb esmajärjekorras arvestada lapse parimaid huve ning et selliste õiguskaitsevahendite puhul tuleb arvesse võtta vajadust lapsesõbralike menetluste järele kõigil tasanditel,

julgustades osalisriike välja töötama asjakohaseid riiklikke mehhanisme, et võimaldada lapsele, kelle õigusi on rikutud, juurdepääsu tõhusatele õiguskaitsevahenditele riigisisisel tasandil,

tuletades meelde, et riiklikud inimõiguste institutsioonid ja muud asjaomased spetsialiseeritud institutsioonid, kelle ülesanne on edendada ja kaitsta lapse õigusi, võivad selles osas mängida olulist rolli,

arvestades, et selliste riigisiseste mehhanismide tugevdamiseks ja täiendamiseks ning konventsiooni ja vajaduse korral selle fakultatiivprotokollide (mis käsitlevad laste müüki, lasteprostitutsiooni ja -pornograafiat ning laste osalemist relvastatud konfliktides) rakendamise edasiseks tõhustamiseks oleks asjakohane võimaldada lapse õiguste komiteel (edaspidi „komitee“) täita käesolevas protokollis sätestatud ülesandeid,

on kokku leppinud järgmises.

I OSA. ÜLDSÄTTED

ARTIKKEL 1. LAPSE ÕIGUSTE KOMITEE PÄDEVUS

1. Käesoleva protokollis osalisriik tunnustab käesoleva protokolliga sätestatud komitee pädevust.

2. Komitee ei kasuta oma pädevust seoses käesoleva protokolliga osalisriigiga küsimustes, mis puudutavad õiguste rikkumisi, mis on sätestatud õigusaktis, mille osaline see riik ei ole.
3. Komitee ei võta vastu ühtegi kaebust, mis käsitleb riiki, kes pole käesoleva protokolliga osaline.

ARTIKKEL 2. KOMITEE TEGEVUST SUUNAVAD ÜLDPÕHIMÕTTED

Käesoleva protokolliga talle antud ülesannete täitmisel juhindub komitee lapse parimate huvide põhimõttest. Samuti võtab ta arvesse lapse õigusi ja seisukohti, kusjuures lapse seisukohti kaalutakse vastavalt lapse vanusele ja küpsusele.

ARTIKKEL 3. TÖÖKORD

1. Komitee võtab vastu töökorra, mida tuleb järgida talle käesoleva protokolliga antud ülesannete täitmisel. Seda tehes võtab ta eelkõige arvesse käesoleva protokolliga artiklit 2, et tagada lastesõbralikud menetlused.
2. Komitee lisab oma töökorda kaitsemeetmed, et vältida lapse manipuleerimist tema nimel tegutsevate isikute poolt, ning võib keelduda iga kaebuse läbivaatamisest, mida ta ei pea lapse huvides olevaks.

ARTIKKEL 4. KAITSEMEETMED

1. Osalisriik võtab kõik vajalikud meetmed, tagamaks, et tema jurisdiktsiooni alla kuuluvad isikud ei oleks allutatud inimõiguste rikkumisele, väärkohtlemisele või hirmutamisele komiteega käesoleva protokolliga kohaselt kaebuse esitamise või koostöö tõttu.
2. Asjaomaste üksikisikute või üksikisikute rühmade identiteeti ei avalikustata ilma nende selgesõnalise nõusolekuta.

II OSA. KAEBEMENETLUS

ARTIKKEL 5. INDIVIDUAALSED KAEBUSED

1. Kaebusi võib esitada osalisriigi jurisdiktsiooni alla kuuluv üksikisik või üksikisikute rühm (või seda teha nende nimel), kes väidab, et asjaomane osalisriik on rikkunud mis tahes õigusi, mis on sätestatud mis tahes järgmises dokumendis, mille osaline see riik on:
 - a. konventsioon;
 - b. laste müüki, lasteprostitutsiooni ja -pornograafiat käsitleva konventsiooni fakultatiivprotokoll;
 - c. konventsiooni fakultatiivprotokoll laste osalemise kohta relvastatud konfliktides.
2. Kui kaebus esitatakse üksikisiku või üksikisikute rühma nimel, peab see toimuma nende nõusolekul, välja arvatud juhul, kui autor suudab põhjendada, et ta tegutseb nende nimel ilma sellise nõusolekuta.

ARTIKKEL 6. AJUTISTE MEETMETE KOHALDAMINE

1. Komitee võib igal ajal pärast kaebuse saamist ja enne sisulise otsuse tegemist edastada asjaomasele osalisriigile kiireloomuliseks kaalumiseks taotluse, et osalisriik võtaks erakorralistel asjaoludel vajalikud ajutised meetmed, et vältida väidetava rikkumise ohvrile või ohvritele tekitatud võimalikku korvamatut kahju.

2. Kui komitee kasutab käesoleva artikli lõike 1 alusel oma kaalutusõigust, ei tähenda see otsust kaebuse vastuvõetavuse või sisu kohta.

ARTIKKEL 7. VASTUVÕETAVUS

Komitee peab kaebust vastuvõetamatuks, kui:

- a. kaebus on anonüümne;
- b. kaebus ei ole esitatud kirjalikult;
- c. kaebus kujutab endast selliste kaebuste esitamise õiguse kuritarvitamist või on vastuolus konventsiooni ja/või selle fakultatiivprotokollide sätetega;
- d. komitee on sama küsimuse juba läbi vaadatud või seda on uuritud või uuritakse mõne muu rahvusvahelise uurimis- või lahendamismenetluse raames;
- e. kõik olemasolevad riigisisised õiguskaitsevahendid ei ole ammendatud. See ei kehti juhul, kui õiguskaitsevahendite kohaldamine on ebamõistlikult pikaajaline või kui on ebatõenäoline, et need toovad tõhusat abi;
- f. kaebus on ilmselgelt põhjendamatu või ei ole piisavalt põhjendatud;
- g. kaebuse aluseks olevad asjaolud toimusid enne käesoleva protokolli jõustumist asjaomase osalisriigi suhtes, välja arvatud juhul, kui need asjaolud jätkusid pärast seda kuupäeva;
- h. kaebust ei esitata ühe aasta jooksul pärast riigisiseste õiguskaitsevahendite ammendamist, välja arvatud juhul, kui autor suudab tõendada, et kaebust ei olnud võimalik selle tähtaja jooksul esitada.

ARTIKKEL 8. KAEBUSE EDASTAMINE

1. Välja arvatud juhul, kui komitee peab kaebust vastuvõetamatuks ilma asjaomasele osalisriigile viitamata, edastab komitee kõik talle käesoleva protokolli alusel esitatud kaebused konfidentsiaalselt asjaomasele osalisriigile niipea kui võimalik.
2. Osalisriik esitab komiteele kirjalikud selgitused või avaldused, milles ta selgitab küsimust ja võimalikke õiguskaitsevahendeid. Osalisriik esitab oma vastuse võimalikult kiiresti ja kuue kuu jooksul.

ARTIKKEL 9. RAHUMEELNE LAHENDUS

1. Komitee osutab oma häid teeneid asjaomastele pooltele, et jõuda küsimuse rahumeelse lahendamiseni konventsioonis ja/või selle fakultatiivprotokollides sätestatud kohustuste täitmise alusel.
2. Komitee egiidi all saavutatud kokkuleppega rahumeelse lahendamise kohta lõpetatakse kaebuse läbivaatamine käesoleva protokolli alusel.

ARTIKKEL 10. KAEBUSTE LÄBIVAATAMINE

1. Komitee vaatab käesoleva protokolli alusel saadud kaebused võimalikult kiiresti läbi, võttes arvesse kõiki talle esitatud dokumente, tingimusel et need dokumendid edastatakse asjaomastele pooltele.
2. Komitee peab käesoleva protokolli alusel saadud kaebuste läbivaatamisel kinniseid koosolekuid.

3. Kui komitee on taotlenud ajutiste meetmete kohaldamist, siis kiirendab ta kaebuse läbivaatamist.
4. Majanduslike, sotsiaalsete ja kultuuriliste õiguste väidetava rikkumise kohta esitatud kaebuste läbivaatamisel kaalub komitee konventsiooni artikli 4 kohaselt osalisriigi poolt võetud meetmete mõistlikkust. Seejuures peab komitee silmas, et osalisriik võib võtta mitmesuguseid võimalikke poliitilisi meetmeid konventsioonis sätestatud majanduslike, sotsiaalsete ja kultuuriliste õiguste rakendamiseks.
5. Pärast kaebuse läbivaatamist edastab komitee viivitamata oma seisukohad kaebuse kohta koos võimalike soovitustega asjaomastele pooltele.

ARTIKKEL 11. JÄRELMEETMED

1. Osalisriik võtab nõuetekohaselt arvesse komitee seisukohti ja võimalikke soovitusi ning esitab komiteele kirjaliku vastuse, mis sisaldab teavet komitee seisukohti ja soovitusi silmas pidades võetud ja kavandatud meetmete kohta. Osalisriik esitab oma vastuse võimalikult kiiresti ja kuue kuu jooksul.
2. Komitee võib kutsuda osalisriiki üles esitama täiendavat teavet meetmete kohta, mida osalisriik on võtnud vastuseks tema seisukohtadele või soovitustele või rahumeelse kokkuleppe rakendamisele, kui see on asjakohane, sealhulgas, kui komitee peab seda asjakohaseks, konventsiooni artikli 44, laste müüki, lasteprostitutsiooni ja -pornograafiat käsitleva konventsiooni fakultatiivprotokolli artikli 12 või vajaduse korral laste relvastatud konfliktidesse kaasamist käsitleva konventsiooni fakultatiivprotokolli artikli 8 alusel esitatavates hilisemates aruannetes.

ARTIKKEL 12. RIIKIDEVAHELISED KAEBUSED

1. Käesoleva protokoli osalisriik võib igal ajal deklareerida, et ta tunnustab komitee pädevust võtta vastu ja käsitleda kaebusi, milles osalisriik väidab, et teine osalisriik ei täida oma kohustusi, mis tulenevad mõnest järgmisest dokumendist, mille osaline asjaomane riik on:
 - a. konventsioon;
 - b. laste müüki, lasteprostitutsiooni ja -pornograafiat käsitleva konventsiooni fakultatiivprotokoll;
 - c. konventsiooni fakultatiivprotokoll laste osalemise kohta relvastatud konfliktides.
2. Komitee ei võta vastu kaebusi osalisriigi kohta ega osalisriigilt endalt, kes ei ole sellist avaldust esitanud.
3. Komitee osutab oma häid teeneid asjaomastele osalisriikidele, et jõuda küsimuses rahumeelse lahendamiseni konventsioonis ja selle fakultatiivprotokollides sätestatud kohustuste täitmise alusel.
4. Käesoleva artikli lõike 1 kohase avalduse annavad osalisriigid hoiule Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni peasekretärile, kes edastab selle koopiad teistele osalisriikidele. Avalduse võib mis tahes ajal tagasi võtta, teatades sellest peasekretärile. Selline tagasivõtmine ei piira käesoleva artikli alusel juba edastatud kaebuse esemeks olevate küsimuste läbivaatamist; pärast seda, kui peasekretär on saanud teate avalduse tagasivõtmise kohta, ei saa ühegi osalisriigi poolt käesoleva artikli alusel enam kaebusi vastu võtta, välja arvatud juhul, kui asjaomane osalisriik on esitanud uue avalduse.

III OSA. UURIMISMENETLUS

ARTIKKEL 13. UURIMISMENETLUS TÕSISTE VÕI SÜSTEMAATILISTE RIKKUMISTE KORRAL

1. Kui komitee saab usaldusväärset teavet, mis viitab sellele, et osalisriik rikub tõsiselt või süstemaatiliselt konventsioonis või selle fakultatiivprotokollides sätestatud õigusi, mis käsitlevad laste müüki, lasteprostitutsiooni ja -pornograafiat või laste osalemist relvastatud konfliktides, kutsub komitee osalisriiki üles tegema koostööd teabe läbivaatamisel ja esitama sel eesmärgil viivitamata tähelepanekuid asjaomase teabe kohta.
2. Võttes arvesse kõiki asjaomase osalisriigi poolt esitatud tähelepanekuid ja muud usaldusväärset teavet, võib komitee määrata ühe või mitu oma liiget, kes viivad läbi uurimise ja teavitavad komiteed viivitamata selle tulemustest. Kui see on põhjendatud ja kui osalisriik on andnud oma nõusoleku, võib uurimise käigus külastada ka osalisriigi territooriumi.
3. Selline uurimine viiakse läbi konfidentsiaalselt ja osalisriigi koostööd taotletakse menetluse kõigis etappides.
4. Pärast sellise uurimise tulemuste läbivaatamist edastab komitee need järeldused koos märkuste ja soovitustega viivitamata asjaomasele osalisriigile.
5. Asjaomane osalisriik esitab võimalikult kiiresti ja kuue kuu jooksul pärast komitee edastatud järelduste, märkuste ja soovitude kättesaamist oma tähelepanekud komiteele.
6. Pärast sellise menetluse lõpetamist seoses käesoleva artikli lõike 2 kohaselt tehtud uurimisega võib komitee pärast konsulteerimist asjaomase osalisriigiga otsustada lisada menetluse tulemuste kokkuvõtliku kirjelduse oma käesoleva protokollis artiklis 16 sätestatud aruandesse.
7. Iga osalisriik võib käesoleva protokollis allakirjutamise või ratifitseerimise või sellega ühinemise ajal deklareerida, et ta ei tunnista käesolevas artiklis sätestatud komitee pädevust seoses mõnes või kõigis lõikes 1 loetletud õigusaktides sätestatud õigustega.
8. Iga osalisriik, kes on teinud käesoleva artikli lõike 7 kohase avalduse, võib selle avalduse igal ajal tagasi võtta, teatades sellest Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni peasekretärile.

ARTIKKEL 14. UURIMISMENETLUSE JÄRELMEETMED

1. Komitee võib vajaduse korral pärast artikli 13 lõikes 5 nimetatud kuuekuulise tähtaja möödumist kutsuda asjaomast osalisriiki üles teavitama teda meetmetest, mis on võetud ja kavandatud vastusena käesoleva protokollis artikli 13 alusel läbiviidud uurimisele.
2. Komitee võib kutsuda osalisriiki üles esitama täiendavat teavet meetmete kohta, mida osalisriik on võtnud vastuseks artikli 13 alusel läbiviidud uurimisele, sealhulgas, kui komitee peab seda asjakohaseks, konventsiooni artikli 44, laste müüki, lasteprostitutsiooni ja -pornograafiat käsitleva konventsiooni fakultatiivprotokollis artikli 12 või vajaduse korral laste osalemist relvastatud konfliktides käsitleva konventsiooni fakultatiivprotokollis artikli 8 alusel esitatavates hilisemates aruannetes.

IV OSA. LÕPPSÄTTED

ARTIKKEL 15. RAHVUSVAHELINE ABI JA KOOSTÖÖ

1. Komitee võib asjaomase osalisriigi nõusolekul edastada Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni spetsialiseeritud asutustele, fondidele ja programmidele ning muudele pädevatele organitele oma seisukohti või soovitusi seoses kaebuste ja päringutega, mis osutavad vajadusele tehnilise nõuande või abi järele, koos osalisriigi tähelepanekute ja soovitustega, kui need on esitatud nende seisukohtade või soovituste kohta.
2. Samuti võib komitee asjaomase osalisriigi nõusolekul juhtida nende organite tähelepanu kõikidele käesoleva protokolli alusel käsitletud kaebustest tulenevatele küsimustele, mis võivad aidata neil oma pädevuse piires otsustada, kas rahvusvahelised meetmed, mis võivad aidata osalisriikidel saavutada edu konventsioonis ja/või selle fakultatiivprotokollides tunnustatud õiguste rakendamisel, on otstarbekad.

ARTIKKEL 16. ARUANNE ÜLDKOGULE

Komitee lisab konventsiooni artikli 44 lõike 5 kohaselt iga kahe aasta järel üldkogule esitatavasse aruandesse kokkuvõtte oma tegevusest käesoleva protokolli alusel.

ARTIKKEL 17. FAKULTATIIVPROTOKOLLI LEVITAMINE JA SELLEST TEAVITAMINE

Iga osalisriik kohustub käesolevat protokolli laialdaselt teatavaks tegema ja levitama ning hõlbustama juurdepääsu teabele komitee seisukohtade ja soovituste kohta, eelkõige seoses osalisriiki puudutavate küsimustega, sobivate ja aktiivsete vahendite abil ning kättesaadaval kujul nii täiskasvanutele kui ka lastele, sealhulgas puuetega inimestele.

ARTIKKEL 18. ALLAKIRJUTAMINE, RATIFITSEERIMINE JA ÜHINEMINE

1. Käesolev protokoll on allakirjutamiseks avatud kõikidele riikidele, kes on konventsioonile või selle kahele esimesele fakultatiivprotokollile alla kirjutanud, need ratifitseerinud või nendega ühinenud.
2. Käesoleva protokolli peab ratifitseerima iga riik, kes on ratifitseerinud konventsiooni või ühe selle kahest esimesest fakultatiivprotokollist või ühinenud sellega. Ratifitseerimiskirju hoitakse Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni peasekretäri juures.
3. Käesoleva protokolliga võivad ühineda kõik riigid, kes on ratifitseerinud konventsiooni või ühe selle kahest esimesest fakultatiivprotokollist või ühinenud sellega.
4. Ühinemine jõustub ühinemiskirja hoiuleandmisega peasekretärile.

ARTIKKEL 19. JÕUSTUMINE

1. Protokoll jõustub kolme kuu möödudes alates kümnenda ratifitseerimis- või ühinemiskirja hoiuleandmisest.
2. Iga riigi puhul, kes ratifitseerib käesoleva protokolli või ühineb sellega pärast kümnenda ratifitseerimis- või ühinemiskirja hoiuleandmist, jõustub käesolev protokoll kolm kuud pärast tema ratifitseerimis- või ühinemiskirja hoiuleandmise kuupäeva.

ARTIKKEL 20. PÄRAST JÕUSTUMIST TOIMEPANDUD RIKKUMISED

1. Komitee on pädev otsustama üksnes konventsioonis ja/või selle kahes esimeses fakultatiivprotokollis sätestatud õiguste rikkumiste üle, mis toimuvad pärast käesoleva protokolli jõustumist.

2. Kui riik ühineb käesoleva protokolliga pärast selle jõustumist, on selle riigi kohustused komitee ees seotud ainult konventsioonis ja/või selle kahes esimeses fakultatiivprotokollis sätestatud õiguste rikkumisega, mis toimuvad pärast käesoleva protokolliga jõustumist asjaomase riigi suhtes.

ARTIKKEL 21. MUUDATUSED

1. Iga osalisriik võib teha ettepaneku käesoleva protokolliga muutmiseks ja esitada selle Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni peasekretärile. Peasekretär edastab kõik muudatusettepanekud osalisriikidele koos taotlusega teatada, kas nad pooldavad osalisriikide koosolekut ettepanekute arutamiseks ja nende üle otsustamiseks. Kui nelja kuu jooksul alates sellise kaebuse kuupäevast pooldab vähemalt üks kolmandik osalisriikidest sellist kohtumist, kutsub peasekretär kohtumise kokku Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni egiidi all. Peasekretär esitab iga muudatuse, mis on vastu võetud kahe kolmandiku kohalolevate ja hääletavate osalisriikide häälteenamusega, heakskiitmiseks Peaassambleele ja seejärel kõigile osalisriikidele.
2. Käesoleva artikli lõike 1 kohaselt vastu võetud ja heaks kiidetud muudatus jõustub kolmekümnendal päeval pärast seda, kui hoiule antud heakskiitmiskirjade arv saavutab kaks kolmandikku osalisriikide arvust muudatuse vastuvõtmise kuupäeval. Seejärel jõustub muudatus iga osalisriigi suhtes kolmekümnendal päeval pärast tema enda heakskiitmiskirja hoiuleandmist. Muudatus on siduv ainult neile osalisriikidele, kes on selle heaks kiitnud.

ARTIKKEL 22. DENONSSEERIMINE

1. Iga osalisriik võib käesoleva protokolliga igal ajal denonsseerida, teatades sellest kirjalikult Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni peasekretärile. Denonsseerimine jõustub üks aasta pärast seda, kui peasekretär on teate kätte saanud.
2. Denonsseerimine ei piira käesoleva protokolliga sätete jätkuvat kohaldamist artiklite 5 või 12 alusel esitatud kaebuste või artikli 13 alusel enne denonsseerimise jõustumise kuupäeva algatatud uurimise suhtes.

ARTIKKEL 23. HOIULEVÕTJA JA PEASEKRETÄRI TEADE

1. Käesoleva protokolliga hoiulevõtja on Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni peasekretär.
2. Peasekretär teavitab kõiki riike järgmisest:
 - a. allakirjutamine, ratifitseerimine ja ühinemine käesoleva protokolliga raames;
 - b. käesoleva protokolliga ja selle muudatustega jõustumise kuupäev vastavalt artiklile 21;
 - c. iga käesoleva protokolliga artikli 22 kohane denonsseerimine.

ARTIKKEL 24. KEELED

1. Käesolev protokoll, mille araabia-, hiina-, inglise-, prantsuse-, vene- ja hispaaniakeelne tekst on võrdselt autentne, antakse hoiule Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni arhiivi.
2. Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni peasekretär edastab käesoleva protokolliga tõestatud koopiad kõigile riikidele.